

בית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים בבאר שבע

עת"מ 29883-07-11

בפני כב' השופטת רחל ברקאי

02 אוגוסט 2012

בעניין:
העותרים

1. אטוש מאג'ד מאנג'אן
2. אדאו מקואץ טון
3. וינטואה מקואץ טון
4. מבייק מקואץ טון
5. קיר מקואץ טון
6. ויקטוריה ג'וזף אנגדאו - נמחק
7. ג'וזף מאק מאקס - נמחק
8. לוקא ויטו וול דימה
9. לוי לוקא
10. ג'והן רט טיפ דינו
11. שאק ואי פון טיפ
12. פוטק שאן טיפ
13. לואנג טיפ
14. נייאזיר טיפ
15. שובאט טיפ
16. גיסמה עבדולאי בושרה - נמחק
17. מטוואקל (טיטוס) דומיניק - נמחק
18. פארס דומיניק
19. הואידה עומר אנגלו
20. ראיין איברהים
21. סופיה צ'רלס מנאואה
22. ג'ון באיי

ע"י ב"כ עו"ד יונתן ברמן ועו"ד ענת בן דור

נגד

המשיבים

1. עיריית אילת

ע"י ב"כ עו"ד עופר בר-און ועו"ד ליטל ברששת

2. משרד החינוך – מדינת ישראל

ע"י ב"כ עו"ד אזולאי – פרקליטות אזרחי מחוז דרום

בית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים בבאר שבע

עת"מ 11-07-29883

בפני כב' השופטת רחל ברקאי

02 אוגוסט 2012

פסק דין

1
 2 **האם זכאים העותרים, ילדי מבקשי מקלט, להשתלב במסגרות החינוך הקיימות בעיר אילת. או**
 3 **שמה קיימת הצדקה למדיניות של שירותי חינוך נפרדים דוקא בעיר אילת, בשונה מן המדיניות**
 4 **הנוהגת בכל רחבי הארץ? זו השאלה העומדת לדיון.**
 5
 6 ענינה של עתירה זו בסירובה של עיריית אילת לרשום את ילדי מבקשי המקלט, המתגוררים בעיר
 7 אילת, לבתי ספר בעיר אילת ותחת זאת הפנייתם למסגרת נפרדת, המוגדרת כמסגרת חינוך לילדי
 8 מבקשי מקלט, הפועלת בקיבוץ אילת, מחוץ לתחום העיר אילת.
 9
 10 העתירה הוגשה בחודש יולי 2011, על ידי הילדים, באמצעות הוריהם, מבקשי מקלט מדרום סודאן,
 11 המתגוררים בעיר באילת, במסגרתה ביקשו כי בית המשפט יורה למשיבים, משרד החינוך ועיריית
 12 אילת, לחדול מאפלייתם, על רקע צבע עורם, מוצאם, גזעם ומעמד הוריהם בישראל, ביחס לילדים
 13 אזרחי ישראל הגרים בתחום העיר אילת, במתן שירותי חינוך ובהתאם, להורות למשיבים לרשום
 14 את הילדים העותרים ללימודים בבתי ספר מוכרים ורשמיים בתחום שיפוטה של העיר אילת,
 15 בהתאם לאזורי הרישום העירוניים.
 16 בדיון המקדמי שהתקיים בפני, ביום 7.8.11, קיבלו הצדדים את הצעת בית המשפט והסכימו כי
 17 הדיון ידחה למועד מאוחר יותר – חודש מרץ 2012 – כדי לאפשר השלמת עבודת מטה, שהמדינה
 18 הצהירה כי בכוונתה לבצע, בהנחיית משרד החינוך, תוך שיתוף גורמי ממשלה שונים, שיבחנו היבטי
 19 הסוגיה באופן מעמיק על מנת לקבל החלטה מושכלת בנושא.
 20 בנוסף, לקראת שנת הלימודים שעמדה בפתח התחייבה המדינה, באמצעות משרד החינוך, לנקוט
 21 בפעולות מיידיות להשקעת משאבים חינוכיים ותקציביים במסגרת החינוכית בה מצויים העותרים,
 22 "נוף אילות" שבקיבוץ אילות.
 23 הדיון הנדחה התקיים בפני בחודש יוני 2012, לאחר שהונחו בפני תגובות משלימות של כל הצדדים,
 24 לרבות חוות דעת.
 25
 26 מאז הדיון הראשון השתנו הנסיבות קמעה. לנוכח עשרות מבקשי המקלט הצועדים מאפריקה אל
 27 עבר גבול ישראל וחוצים אותו מידי לילה, התעוררה מדינת ישראל, ואולי אף קצת באיחור, ורק בעת
 28 האחרונה מוצאת ההערכות לסיום בניית הגדר בגבול מצרים, גדר האמורה ליצור מכשול פיזי בפני
 29 המבקשים לחצות את הגבול הדרומי לתחומי מדינת ישראל. כמו כן, נעשים תיקוני חקיקה בחוק
 30 למניעת הסתננות תשי"ד-1954, כמו גם הפעלתו כלפי מסתננים החוצים את הגבול ממצרים
 31 לישראל, בניסיון לעצור את התופעה. הכוונה כי תחת ישום חוק הכניסה לישראל על אותם

בית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים בבאר שבע

בפני כב' השופטת רחל ברקאי

עת"מ 29883-07-11

02 אוגוסט 2012

1 מסתגלים, המאפשר הרחקה ומשמורת ייושם החוק למניעת הסתגנות המאפשר השמתם במשמורת
2 מכוח צווי גירוש אשר הוציא שר הביטחון בהתאם להוראת סעיף 30 (א) לחוק החסתנות.
3 בנוסף, בעקבות הכרזת עצמאותה של מדינת דרום סודאן, גיבשה מדינת ישראל מדיניות של חסרת
4 ח"הגנה הקולקטיבית", אשר ניתנה לאזרחי דרום סודאן לאורך השנים האחרונות בשל ההכרה
5 במצב הלוחמה בדרום סודאן והסכנה הנשקפת לאזרחיה, ואימצה מדיניות של הרחקה מרצון של
6 אזרחי דרום סודאן חזרה לארצם. מדיניות זו מצאה ביטוי במנשר, מיום 31.1.12, בו קוראת רשות
7 האוכלוסין וההגירה במשרד הפנים, לאזרחי דרום סודאן השוהים בישראל, לשוב אל מולדתם
8 מרצון אחרת ינקטו פעולות אכיפה כנגדם. מדיניות זו אושרה על ידי בית משפט, במסגרת עת"מ
9 (ירושלים) 53765-03-12 א.ס.פ. - ארגון סיוע לפליטים ולמבקשי מקלט בישראל ואח' נ' שר הפנים,
10 (ניתן ביום 7.6.12 על ידי כב' השופט מרזל).
11 מאז יישום מדיניות זו עזב מספר לא מבוטל של מבקשי מקלט מדרום סודאן את הארץ מרצונם.
12 אלא שבכך אין די, מאחר ומספר לא מבוטל אחר, של מבקשי מקלט מדרום סודאן, הגישו בקשות
13 למקלט על בסיס אינדיבידואלי, או על בסיס "הגנת משלימה" מפני גירוש, על פי אמנת הפליטים.
14 הבקשות תלויות ועומדות.
15 אולם, מן הצד האחר, סביר להניח כי לאור הפעילות המואצת להשלמת בניית הגדר לאורך גבול
16 מצרים יחלש ואולי אף ייעצר גל מבקשי המקלט בישראל.
17 בעקבות מדיניות זו, עזבו העותרים 6-7 ו- 16-18 את ישראל. האחרים, חלקם הגישו בקשות
18 פרטניות לקבלת מקלט בארץ וטרם ניתנה החלטה בעניינם, חלקם תושבי צפון סודאן, חלקם הגישו
19 בקשה להאריך להם את אשרת השחייה וטרם קיבלו החלטה.
20 תמצית עמדתה של המדינה, באמצעות משרד חינוך, הינה כי קיימת הצדקה להסדרים סרגטיביים
21 בעיר אילת, כלפי ילדי מבקשי מקלט, ובפרט כלפי העותרים, בשל שורה של נימוקים אותם מנתה.
22 עיריית אילת הצטרפה לעמדה זו ואף טענה כי לעותרים, במעמדם כשוהים בלתי חוקיים, אין כל
23 זכות מוקנית לקבל חינוך שווה כילדי ישראל.
24 אקדים ואומר, כי לאחר שחזרתי והפכתי בטענות הצדדים, לרבות חוות הדעת שהוגשו, ולאחר
25 שהזרתי עצמי באשר למידת התערבות בית המשפט בהחלטות מנהליות המתקבלות על ידי הרשות,
26 סבורה אני כי יש מקום לקבל את העתירה ולהתערב במדיניות הגורפת המתקיימת בעיר אילת נכון
27 להיום בדבר מתן שירותי חינוך נפרדים לילדי מבקשי המקלט. עמדת המשיבים לפיה, מתקיימות
28 נסיבות מיוחדות בעיר אילת המצדיקות קיומה של מסגרת חינוך נפרדת בעיר אילת, לילדי מבקשי
29 המקלט אינה סבירה ובלתי מידתית ומהווה הפליה פסולה המצדיקה את התערבותו של בית
30 המשפט. אנמק:

העובדות שאינן שנויות במחלוקת

31
32
33 1. העותרת 1, הינה מבקשת מקלט בישראל וניתן לה רישיון ישיבה מכוח סעיף 2(א)5 לחוק
34 הכניסה לישראל התשי"ב – 1952 (להלן: "חוק הכניסה לישראל") העותרת 1 הינה אמם של

בית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים בבאר שבע

בפני כב' השופטת רחל ברקאי

עת"מ 11-07-29883

02 אוגוסט 2012

- 1 העותרות 2-3 ילידות 3.8.2001, של העותר 4 יליד 3.9.2003 ושל העותר 5 יליד 18.8.2005.
 2 לעותרת בן נוסף יליד 2007 שאינו נכלל בעתירה מאחר וחוק חינוך חובה אינו חל עליו.
 3 מוצאם של העותרים הנ"ל מדרום סודאן והמשפחה הגיעה לישראל, דרך גבול מצרים, ביולי
 4 2007 ומאז 2008 מתגוררת המשפחה בעיר אילת. העותרים 2-5 נמצאים במסגרת החינוך
 5 "נוף אילות", בקיבוץ אילות ובקשת אמם, העותרת 1 לשלבם במסגרות החינוך בעיר אילת
 6 נדחתה על הסף.
- 7 בעקבות המדיניות החדשה בה נוקט משרד הפנים, בדבר החזרתם מרצון של אזרחי דרום
 8 סודאן לארצם, פנו העותרים אל משרד הפנים בבקשה ל"הגנה משלימה" בישראל בשל
 9 המצב השורר באזור מוצאם בדרום סודאן. משרד הפנים סרב לקבל בקשתם והפנה אותם
 10 ל"יציאה מרצון". העותרים עומדים על זכותם כי עניינם יבחן במישור הפרטני.
- 11 2. העותרים 6-7 עזבו את הארץ, הדין בעניינם מתייתר.
- 12 3. העותר 8 הינו מבקש מקלט מדרום סודאן לו ולאשתו- אף היא מדרום סודאן- ניתן רישיון
 13 ישיבה בישראל, מכוח סעיף 2(א)(5) לחוק הכניסה לישראל, רישיון המתחדש מעת לעת.
 14 המשפחה הגיעה לישראל בשנת 2007 ומאז מתגוררת בעיר אילת. בנס, העותר 9, נמצא מזה
 15 4 שנים במסגרת החינוך ב"נוף אילות" ובקשת הוריו לשלבו במסגרות החינוך בעיר אילת
 16 נדחתה על הסף.
- 17 לאור הפסקת ההכרה ב"ההגנה הקולקטיבית" ולאור אימוץ מדיניות החרקה של אזרחי
 18 דרום סודאן נרשמו העותרים ליציאה מרצון, אולם, הצהיר בפני בא כוחם כי בדעתם להגיש
 19 בקשה פרטנית להכיר בהם כפליטים. הליך העשוי להמשך חודשים ארוכים.
- 20 4. העותר 10 הינו מבקש מקלט מדרום סודאן, ושוהה בישראל יחד עם אשתו ועם שבעת
 21 ילדיהם. העותר הגיע לארץ בשנת 2006 ומשפחתו הגיעה אחריו בשנת 2007. לעותר רישיון
 22 ישיבה מכוח סעיף 2(א)(5) לחוק הכניסה לישראל המתחדש מעת לעת ומאז הגעתם
 23 מתגוררים הם באילת. חמשת ילדיו הצעירים של העותר – העותרים 11-15, ילידי שנים –
 24 2002, 2000, 1998, 1995, ו-2004, פוקדים את המסגרת הלימודית "נוף אילות". בקשת
 25 העותרים להשתלב במסגרות החינוך בעיר אילת נדחתה על הסף.
- 26 לאור הפסקת ההכרה ב"ההגנה הקולקטיבית" ולאור אימוץ מדיניות החרקה של אזרחי
 27 דרום סודאן הגישו העותרים בקשה למקלט מדיני על בסיס פרטני, רישיון שהייה שלהם
 28 הוארך והליך הבדיקה בעיצומו.
- 29 5. העותרים 16-18 – עזבו את הארץ והדין בעניינם מתייתר.

בית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים בבאר שבע

בפני כב' השופטת רחל ברקאי

עת"מ 29883-07-11 מ'11-07-2012

02 אוגוסט 2012

6. העותרת 19 הינה מבקשת מקלט מסודאן, הגיעה לישראל בחודש יולי 2007, יחד עם בנה, 1
 העותר 20, יליד 30.3.97, וניתן לה רישיון ישיבה מכוח סעיף 2(א)(5) לחוק הכניסה לישראל, 2
 המתחדש מעת לעת. מאז הגעתם ארצה מתגוררים הם בעיר אילת וניסיונה של האם לשלב 3
 את בנה במערכות החינוך בעיר אילת נדחתה על הסף. 4
- לאור הפסקת החכרה ב"ההגנה הקולקטיבית" ולאור אימוץ מדיניות ההרחקה של אזרחי 5
 דרום סודאן העותרים הושמו במשמורת אולם, בפיהם טענה כי הינם תושבי צפון סודאן. על 6
 פי הצהרת בא כותם הם שוחררו בערבות. 7
7. העותרת 21, מבקשת מקלט מדרום סודאן, הינה אם חד הורית לעותר 22, יליד 15.8.05, 8
 עימו הגיעה לישראל בחודש יולי 2007. ניתן לה רישיון ישיבה מכוח סעיף 2(א)(5) לחוק 9
 הכניסה לישראל המתחדש מעת לעת. בתחילה התגוררו בתל אביב, שם שולב בנה במסגרות 10
 גני הילדים בעיר ולאחר מכן עברו לאילת. 11
- לאור הפסקת החכרה ב"ההגנה הקולקטיבית" ולאור אימוץ מדיניות ההרחקה של אזרחי 12
 דרום סודאן הגישו העותרים בקשה להארכת שהייתם בארץ וטרם ניתנה החלטת בעניינם. 13
8. המשיבה 1 – עיריית אילת – הינה רשות מקומית האחראית, מכוח סעיף 7 (ב) לחוק לימוד 14
 חובה תשי"ט – 1949 (להלן: "חוק לימוד חובה"), על קיום מוסדות חינוך רשמיים למתן 15
 חינוך חובה חינום לילדים הגרים בתחום שיפוטה. כן הינה אחראית מכוח תקנות 2 ו-7 16
 לתקנות לימוד חובה וחינוך ממלכתי (רישום) תשי"ט – 1959 (להלן: "תקנות הרישום"), 17
 לרשום את הילדים המתגוררים בתחומי שיפוטה לבתי ספר המצויים בעיר, לפי מדיניות 18
 אזרחי הרישום שלה. 19
9. המשיבה 2- מדינת ישראל, באמצעות משרד החינוך, אחראית, לפי סעיף 7 (ב)(9) לחוק 20
 לימוד חובה, לספק חינוך חובה חינום לכל ילד וילדה השוהים בתחומי מדינת ישראל. 21
- 22 **טענות העותרים**
10. העותרים בעתירתם טענו, כי החל משנת 2008 נמנעת עיריית אילת מלרשום ילדי מבקשי 23
 מקלט, המתגוררים בתחומה, למסגרות החינוך הרשמיות הקיימות בעיר אילת, ובמקום 24
 זאת, מוסעים הילדים למסגרת חינוך נפרדת בקיבוץ אילות, "נוף אילות", מסגרת הפועלת 25
 ללא פיקוח צמוד של משרד החינוך, המיועדת אך לילדי מבקשי מקלט, ולא משובצים בה 26
 ילדים אזרחי ישראל. 27
- טוענים העותרים, כי הקריטריון היחיד לרישום בבית ספר זה הוא מוצאם, גזעם, צבע עורם 28
 ומעמדם של חורי הילדים וכי מאחורי הפרדה זו לא עומד כל רציונאל חינוכי, לפחות לא 29

בית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים בבאר שבע

בפני כב' השופטת רחל ברקאי

עת"מ 29883-07-11

02 אוגוסט 2012

- 1 לגבי העותרים, מאחר והם שוהים בארץ תקופה ממושכת, בת מספר שנים, זוברים את
- 2 השפה העברית, ואין כל מניעה, לטעמם, לשלבם בבתי ספר "רגילים", בדומה לילדי עובדים
- 3 זרים ומבקשי מקלט בערים אחרות בארץ.
- 4 11. העותרים, אזרחי דרום סודאן, ציינו כי פנייתם לעיריית אילת בניסיון להעביר את ילדיהם
- 5 לבתי הספר בעיר אילת נדחתה על הסף במענה כי: "עבור ילדים סודנים המסגרת הינה
- 6 בקיבוץ אילות", או כי: "לא מקבלים סודנים". או אז, פנו, באמצעות באי כוחם, למשרד
- 7 החינוך ולעיריית אילת לקבל מענה לבקשתם להשתלב במסגרות החינוך בעיר אילת.
- 8 12. לאחר פניות חוזרות ונשנות התקבל מענה מפורש ממנהל משרד החינוך, ד"ר שמשון שושני,
- 9 מכתב מיום 5.6.11, לפיו, ברור למשרד החינוך כי כל ילד, גם אם הוא פליט, או בן לעובדים
- 10 זרים, זכאי לקבל שירותי חינוך ועל כן, ניתנה הוראה לעיריית אילת לטפל ללא דיחוי
- 11 בבקשות השיבוץ של הורי הילדים מבקשי המקלט המתגוררים בתחום השיפוט של העיר
- 12 אילת.
- 13 13. לאור מכתב זה חזרו ופנו, ב"כ העותרים, אל עיריית אילת לברר אם נקטו הצעדים
- 14 הנדרשים לשילוב הילדים במסגרות החינוך בעיר, אולם פניותיהם נותרו ללא מענה. בטרם
- 15 פניה לערכאות פנתה ב"כ העותרים ללשכת ראש מינהל החינוך בעיריית אילת, ד"ר גניאל,
- 16 בניסיון לברר האם בכוונת העירייה למלא אתר הנחיות משרד החינוך. בשיחה טלפונית
- 17 שהתקיימה בין השניים הובהר לב"כ העותרים כי אין בידי מנהל החינוך בעיר אילת ליתן
- 18 לה מענה כלשהו, לאור עמדת ראש העירייה הסבור כי מדובר בנושא לאומי הצריך לקבל
- 19 מענה לאומי. בהעדר תשובה הוגשה עתירה זו.
- 20 14. העותרים, בעתירתם זו, פרשו ארוכות את התשתית המשפטית עליה מבוססת עתירתם,
- 21 כביסוס לזכותם לחשתלב במסגרות החינוך הקיימות עבור אזרחי המדינה. תשתית
- 22 משפטית המבוססת על חוק לימוד חובה, המתווה את המסגרת החוקית לפעילותן של
- 23 מסגרות חינוך והפיקוח עליהן, והקובע את מסגרת חינוך החובה החלה על כל ילד הנמצא
- 24 בישראל; על חוזר מנכ"ל תש"ס / 10א (1 יוני 2000) – הקובע כי חינוך חובה חל על כל ילד
- 25 הגר בישראל, ללא קשר למעמדו ומוצאו וללא קשר למעמד הפורמלי של הוריו; על בסיס
- 26 אמנת האו"ם בדבר זכויות הילד משנת 1989, והאמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות,
- 27 חברתיות ותרבותיות משנת 1966, שישראל צד להן, הקובעות את הזכות לשוויון בחינוך;
- 28 כמו גם על חוק זכויות התלמיד, תשס"א – 2000, הקובע כי כל ילד ונער במדינת ישראל
- 29 זכאי לחינוך בהתאם להוראות כל דין.
- 30 15. לטענת העותרים, הפרדתם מילדי העיר אילת והשמתם במסגרת חינוך נפרדת בקיבוץ
- 31 אילות נעשית בניגוד לדיון, מאחר ואין המדובר במסגרת חינוך מאושרת ומוכרת על ידי

בית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים בבאר שבע

עת"מ 29883-07-11

בפני כב' השופטת רחל ברקאי

02 אוגוסט 2012

- 1 משרד החינוך, הואיל ואינה עומדת בדרישות הבסיסיות לצורך הכרה על ידי משרד החינוך,
2 וכשלעצמה מהווה הפרדה זו משום הפליה גרידא.
- 3 16. עוד טענו כנגד עיריית אילת, אשר אינה מקיימת את הוראות מנהל משרד החינוך וכנגד
4 משרד החינוך אשר אינו מפקח מקרוב אחר התנהלותה של עיריית אילת, העושה ככל העולה
5 על דעתה, בהתעלם מהנחיות משרד החינוך, וכי הילדים "זוכים" למענה חינוכי לימודי רק
6 בזכות טוב ליבו של קיבוץ אילות אשר לקח על עצמו, באופן וולנטרי, להקים מוסד חינוכי
7 לילדי מבקשי מקלט. העותרים עמדו על תחושת העלבון הצורב שספגו בסירובה של עיריית
8 אילת לקלוט את ילדיהם למסגרות החינוך בעיר וטענו כי יש בכך, משום ניסיון כדי להפעיל
9 עליהם לחץ לעזוב את העיר.
- 10 **עמדת משרד החינוך**
- 11 17. על אף עמדתו הנחרצת של משרד החינוך, כעולה ממכתבו של ד"ר שושני, כמפורט לעיל,
12 לפיה ניתנה הנוראה מפורשת לעיריית אילת לשלב את הילדים במסגרות החינוך בעיר אילת,
13 ביקש משרד החינוך, במסגרת התגובה המקדמית לעתירה, לעמוד על מורכבות הסוגיה
14 שמועורת עתירה זו וביקש כי תינתן לו האפשרות לבחון את הסוגיה בהיקף הרחב שלה,
15 הנגזרת מעצם היקף תופעת ההסתגנות של מבקשי מקלט מאפריקה לישראל ונגזרותיה,
16 השלכות קבלת הסעד המבוקש על הרשויות המקומיות, שאלת ארעיותם של הילדים
17 במדינת ישראל, השונות הלשונית והתרבותית המאפיינת אותם, מתכונת מימוש זכותם של
18 העותרים לחינוך והאם זכות זו מחייבת מסקנה חכרחית בדבר שילובם, באיזו מתכונת
19 ובאיזו מסגרת, או שתתכנה תפיסות פדגוגיות נוספות.
- 20 18. משרד החינוך עמד על המימדים הגדלים של תופעת המסתגנים מהגבול הדרומי של מדינת
21 ישראל אל תחומי מדינת ישראל כאשר מידי שנה גדל מספר המסתגנים באופן משמעותי, כך
22 שאם בשנת 2008 דובר על כ- 8200 מסתגנים הרי שבשנת 2010 עמד המספר על פי שתיים וכי
23 כיום מדובר על כ- 36,000 מסתגנים השוהים בישראל. בהתאם, עמד על ההשלכות הצפויות
24 מקבלת הסעד המבוקש על הרשויות המקומיות, המבקשות לשמור על מרקם האנושי
25 הקיים בעיר ועל תושביה, ובכלל זה השפעה על מוסדות החינוך, כמו גם בריאות ורווחה.
- 26 19. משרד החינוך לא חלק על העובדה כי העותרים שוהים במדינה על פי היתר זמני, מכוח סעיף
27 2(א5) לחוק הכניסה לישראל, המהווה רישיון זמני לשיבת ביקור, המהווה פיתרון ביניים,
28 על רקע העדר אפשרות להרחיק את תושבי דרום סודאן מהארץ, מכוח הגנה קולקטיבית
29 שניתנה להם, בעת כניסתם לתחומי מדינת ישראל. משרד החינוך גם לא חלק על חובתו
30 כלפי הילדים העותרים ליתן להם שירותי חינוך. אך, ציין, כי רצונו לבחון האם בהכרח יש

בית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים בבאר שבע

עת"מ 11-07-29883

בפני כב' השופטת רחל ברקאי

02 אוגוסט 2012

- 1 לשלבם במסגרות החינוך הקיימות עבור אזרחי מדינת ישראל והעיר אילת או שמא ניתן
2 לממש את זכותם לחינוך באופן אחר, המותאם לנסיבותיהם.
- 3 20. כאמור, במסגרת הסדר ביניים, נדחה הדיון בעתירה כדי לאפשר למשרד החינוך לבצע את
4 עבודת ה"מטה" המבוקשת, תוך שמירה על המצב הקיים. דהיינו, המשך קיומה של מסגרת
5 החינוך הנפרדת עבור ילדי מבקשי המקלט, ב"נוף אילות", כשמשרד החינוך התחייב
6 להקצות משאבים כספיים ופדגוגיים לטובת מסגרת החינוך הנדונה, המתקיימת בקיבוץ
7 אילות, מאחר ועד לאותה עת לא הוכרה מסגרת החינוך הנדונה על ידי משרד החינוך.
- 8 21. ביום 7.6.12, לקראת הדיון הנדחה, הגיש משרד החינוך תגובה משלימה, בהתייחס לעבודת
9 המטה שנערכה בהנחיית משרד החינוך, בכל הנוגע למענה החינוכי הראוי לילדי מבקשי
10 מקלט בעיר אילת.
- 11 בהמשך, הגיש משרד החינוך הודעה, מיום 14.6.12, באמצעותה ביקש לידע אודות פסק
12 הדין אשר אישר את החלטת שר הפנים, הבאה לידי ביטוי במנשר רשות האוכלוסין
13 וההגירה, מיום 31.1.12, הקורא ליוצאי דרום סודאן השוהים בישראל לשוב למולדתם
14 מרצון וכי החל מיום 1.4.12 ינקטו כנגדם פעולות אכיפה. (עת"מ (ירושלים) 53765-03-12
15 דלעיל).
- 16 לאחר הדיון שהתקיים בפני, ביום 24.6.12, הוסיף משרד החינוך והגיש שתי תגובות
17 משלימות, האחת ערכון סטטוס העותרים כפי שמשקף במערכת רשות האוכלוסין
18 וההגירה, כמפורט לעיל, ועוד הוסיף והגיש הערכות לימודיות לגבי הילדים העותרים.
19 האחת, מחדש פברואר 2012 וחשניה מיום 27.6.12, אותם הגדיר כ"דו"חות פדגוגיים",
20 אליהם אתייחס בהמשך.
- 21 22. בדיון שבפני טען משרד החינוך, כי הדיון בעתירה מתייטר מאחר והמסגרת החינוכית
22 בקיבוץ אילות, בה למדו העותרים וכן ילדים נוספים, כ- 55 ילדים בסך הכל, נסגרת בסוף
23 שנת הלימודית הנוכחית. דהיינו, נסגרה, וכי עיריית אילת החלה בתהליך מואץ לבחינת
24 חלופות למעבר התלמידים למבנה חינוכי יעודי בתחום שיפוטה של העיר אילת, לקראת שנת
25 הלימודים תשע"ג.
- 26 מובן שאין בהצהרה זו כדי ליתר את הדיון בעתירה, כפי שטען משרד החינוך, מאחר וכל
27 שיש בהצהרה זו הוא חיפוש מבנה חלופי לאותה מסגרת חינוכית נפרדת עבור ילדי מבקשי
28 המקלט. אין בהצהרה זו כל אמירה בדבר שילוב הילדים במסגרות החינוך של העיר אילת.
29 יוצא אפוא, כי הדיון בעתירה נותר רלבנטי. אולם, מאחר, ועל פי הצהרת ב"כ העותרים,
30 חלק מן העותרים עזבו את הארץ (עותרים 6-7 ועותרים 16-18), רלבנטי הדיון ביחס ליתר
31 העותרים, כמפורט לעיל.

בית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים בבאר שבע

בפני כב' השופטת רחל ברקאי

עת"מ 29883-07-11

02 אוגוסט 2012

23. לגופם של דברים, עמד משרד החינוך על עמדתו, כי על אף שמכיר הוא בזכותם של כל ילד ונער השוהה בתחומי מדינת ישראל, לרבות ילדי עובדים זרים וילדי מבקשי מקלט, להשתלב במסגרת חינוכית הולמת, מכוח חוק חינוך חובה ומכוח אמנות בינלאומיות שמדינת ישראל הינה צד להן, סבור הוא כי שירותי החינוך הניתנים לעותרים וילדים הנמנים על קבוצתם, בתחומי העיר אילת, הינו מענה הולם בנסיבות המיוחדות של העניין.
- לטענתו, כמילותיו בתגובה המשלימה: "אופן המימוש הזכות לחינוך, אם בדרך של שילוב הילדים בתוך מסגרות קיימות או בדרך של מסגרת נפרדת, הינה שאלה שבמדיניות המערבת בתוכה, בין היתר, תפיסות פדגוגיות שונות; שיקולי דמוגרפיה; השפעת כניסת מסה של תלמידים חלשים (שוהים בלתי חוקיים) למוסדות חינוך; איתנותה של מערכת החינוך ברשות המקומית והזכות לחינוך של תושבי אילת; יכולתם הסוביכטיבית של בתי הספר הספציפיים הללו לקלוט אותם באופן מוצלח; קשיים הנובעים, בין היתר, מהבדלי תרבויות, דת ושפה; השלכות קבלת הסעד המבוקש על הרשות המקומית ותושביה; שאלת ארעיותם של הילדים במדינת ישראל; השונות הלשונית והתרבותית המאפיינת אותם; מתכונת המימוש של העותרים לזכות לחינוך, והשאלה, האם זכות זו מחייבת מסקנה הכרחית בדבר שילובם, באיזו מתכונת ובאיזו מסגרת, או שתתכנה תפיסות פדגוגיות נוספות."
- ביתר פירוט, טען משרד החינוך, כי הגיע למסקנה זו בעקבות עבודת מטה רחבה ומעמיקה בנושא, כשעבודת המטה שנערכה כללה שני דיונים, בהשתתפות נציגי משרדי הממשלה – משרד החינוך, משרד הרווחה, משרד לביטחון פנים, משרד המשפטים, רשות האוכלוסין והרשות המקומית – עיריית אילת. כמו כן ניתנה לעותרים הזדמנות להשמיע דבריהם במסגרת הדיון השני שהתקיים.
- בתום עבודת המטה שבוצעה גיבש משרד החינוך עמדתו לפיה, דווקא אי שילוב ילדי מבקשי המקלט במסגרות החינוך הקיימות הוא הפיתרון המתאים והמאוזן בנסיבות העניין. הן לטובת הילדים הזרים והן לטובת הילדים ומערכת החינוך הישראלית. כן ציין משרד החינוך, כי הניסיון שנעשה לשלב ילדי מבקשי מקלט במערכת החינוך הרגילה כשל בשל פערים משמעותיים הקיימים, לטענתו, בין ילדי העותרים לבין ילדים ישראלים, פערים הנובעים מבעיות משמעת, קשיי השפה, פערי ידע ופערים חינוכיים ותרבותיים, כשהתוצאה הינה העדר יכולת להשתלב במסגרת לימודית רגילה. לעמדתו, התלמידים הזרים הינם בעלי מגוונות ייחודית, רמת הלימודים שלהם נמוכה מאד וחלקם מעולם לא למד במערכת חינוך פורמאלית טרם הגעתם לישראל, דבר המעורר בעיות משמעת וקושי להשתלב במערכת לימודית רגילה ומחייב בניית תוכנית למידה ייחודית המותאמת לצרכי הילדים. חלקם אף עברו חוויות טראומטיות המחייבות טיפול של גורמי רווחה. עוד נאמר כי שפת הילדים הינה ערבית וכי קיים קושי למצוא עובדי הוראה מתאימים.

בית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים בבאר שבע

בפני כב' השופטת רחל ברקאי

עת"מ 29883-07-11

02 אוגוסט 2012

24. במסגרת עבודת המטה נבחנה השתלבותם של ילדי מבקשי מקלט באזור הדרום – בעיר ערד
 ובעיר אילת. מן הדו"ח עולה, כי בעיר ערד, במשך 5 השנים האחרונות, שובצו במערכת
 החינוך הרגילה כ- 120 ילדים, מבקשי מקלט ו/או מסתננים, וכי קיים קושי גדול בטיפול
 באוכלוסייה זו ובמתן מענה לצרכיהם. קיימות תופעות של אלימות והפרת משמעת
 במסגרות החינוך, בהן משולבים הילדים, וחלק מהמשפחות מטופלות על ידי גורמי הרווחה.
 דו"ח הועדה מסתמך גם על מסמך שהוכן על ידי מרכז המחקר של הכנסת – בו נאמר, כי
 ילדי רבים מילדי מבקשי המקלט אינם פוקדים את בית הספר באופן סדיר ולא מתקיים
 מעקב של קציני ביקור סדיר של מחלקת הרווחה. ילדים משולבים בכיתות לפי גילם, גם
 כאשר הם אינם יודעים קרוא וכתוב בעברית, אין שילוב מלא של ילדים בעלי צרכים
 מיוחדים במערכת החינוך המיוחד, הם מקבלים מעט מאד שעות אולפן וקשה מאד לתקשר
 עם הוריהם ולטפל במשפחות, כשהתערבות טיפולית נעשית רק בנסיבות של ילדים בסיכון.
 כמו כן, נבחן המצב ספציפית בעיר אילת וכותבי דו"ח עבודת המטה, עמדו על הקושי
 המיוחד המאפיין את העיר אילת, לשלב ילדי מבקשי מקלט אלו במערכת החינוך בעיר
 וזאת, בין היתר, בשל ההערכה הכללית לפיה, שוהים כיום בעיר אילת כ- 9,000 זרים
 מבקשי מקלט, מספר היוצר קושי נקודתי עצום, על פי כותבי הדו"ח, בפרט לאור המבנה
 הדמוגרפי של העיר אילת, היותה עיר קטנה יחסית המתמודדת עם בעיות כלכליות וסוציו
 אקונומיות נמוכות של תושביה. כל אלה, לטענת כותבי הדו"ח, מצדיקים את מדיניות
 המשיבים בדבר חינוך נפרד לילדי מבקשי מקלט בעיר אילת.
 הדברים נבחנו גם בהסתמך על חוות דעת שנכתבו על ידי מנהל המחוז במשרד החינוך,
 ומנהלות של שלושה בתי ספר בעיר אילת, במסגרת החינוך הרגיל, הפועלים תחת פיקוח
 משרד החינוך.
 לצד כל זאת, ביצע צוות המטה, ביקור בבית הספר "נוף איילות" בקיבוץ אילות, מסגרת
 חינוך המופעלת עבור ילדי מבקשי מקלט, תוך קיום מפגש עם נציגי הרשות המקומית, נציגי
 משרד החינוך, מנהל בית הספר ותלמידים. דווח כי בבית הספר לומדים 55 תלמידים,
 בגילאי 6-17, מרביתם מתגוררים בעיר אילת וחלקם בקיבוץ. בית הספר מונה ארבע כיתות
 רב גילאיות המותאמות לצרכי התלמידים בהיבטים של שפה ומקצועות נוספים -
 מתמטיקה ומדעים. כמו כן מתאפשרת גמישות רבה והתאמה פדגוגית לצרכי התלמידים.
 מספר התלמידים בכתה נע בין 11-17 וצוות המורים יכול להעניק תשומת לב לתלמידים
 בצורה ראויה. בית הספר נמצא תחת פיקוח משרד החינוך בו מועסקות שש מורות, לשלוש
 מהן תעודת הוראה ושתיים מהן סטודנטיות לחוראה, כשהכתות מצוידות היטב, מקושטות
 ונאות.

בית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים בבאר שבע

בפני כב' השופטת רחל ברקאי

עת"מ 29883-07-11

02 אוגוסט 2012

25. לאור כל זאת, חזר וטען משרד החינוך, כי אינו כופר בזכותם של ילדי מבקשי המקלט לקבל שירותי חינוך ברם, לטענתו, שאלת אופן מימוש זכותם לחינוך הינה שאלה של קובעי מדיניות שהתשובה לה עשויה להשתנות בין אזורים בהם קיים ריכוז גדול של מבקשי מקלט לבין אזורים החשופים לכך פחות.
- בהתאם טען, כי בעיר אילת קיימת הצדקה נקודתית, משיקולים פדגוגיים, לקיומה של מסגרת חינוכית נפרדת לילדי מבקשי המקלט, מאחר וכיתה הומוגנית מאפשרת לצוות החינוכי לתת מענה הולם ומצמצמת באופן משמעותי את התסכול של ילדים הבאים עם פערים לימודיים גדולים; התלמידים מרגישים בטוחים יותר בסביבה מוכרת; ההפרדה יש בה כדי לצמצם את תופעת האלימות, שהינה פועל יוצא של הבדלי תרבות, מניעת נשירה ממסגרת חינוך וכן אפשרות השקעת משאבים יחודיים, תוך ניצול משאבים באופן יעיל. עוד נטען כי שילובם של הילדים מבקשי המקלט במערכת החינוך הרגילה תפגע ברמת הלימודים בבית הספר, לנוכח העובדה כי מדובר באוכלוסייה הנוקטת לתגבור והתייחסות שונה. מה גם שבפועל קיים מתח בין תושבי העיר לבין אוכלוסיית מבקשי המקלט בעיר ומתחים אלו עלולים להגיע גם לבית הספר אם ישולבו ילדי הזרים במסגרות החינוך הרגילות בעיר.
- לסיכום, ביקש משרד החינוך להציג עמדה לפיה ההפרדה הינה לטובת התלמידים ילדי מבקשי המקלט וכי הפרדה זו תועיל לילדים אשר יקבלו טיפול אישי יותר אשר יתרום לקידומם.
- בנוסף, הודגש, כי יש לתת את הדעת לעובדה כי ילדים אלה ברובם אינם בעלי אופק שהייה ממושך בישראל וכי בכוונת ממשלת ישראל להרחיקם, כשהתנאים יבשילו לכך, ובפרט את מבקשי המקלט מדרום סודאן כדוגמת העותרים, ועל כן נטען, כי אין הצדקה לשלבם במסגרות החינוך הקיימות בעיר אילת, מאחר ויש בכך משום הכבדה פדגוגית וכלכלית בלתי מוצדקת.
26. משרד החינוך התבקש, על ידי בית המשפט להמציא התייחסות פרטנית לגבי כל אחד מן הילדים העותרים, כדי שבפני בית המשפט תונח תמונה מלאה לגבי רמתם הפדגוגית של הילדים העותרים, שמא פרטנית, אין מניעה לשלבם במסגרות החינוך הקיימות בעיר, גם בהנחה שעמדת המשיבים תתקבל.
- משרד החינוך המציא תגובה משלימה ובה שתי הערכות שנעשו לילדים העותרים, האחת מחודש פברואר 2012 והשניה מיום 27.6.12. באופן כללי עולה מן ההערכות כי רמת הידע של מרבית התלמידים הינה נמוכה מזו התואמת את גילם, הן בשליטה בשפה העברית והן

בית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים בבאר שבע

בפני כב' השופטת רחל ברקאי

עת"מ 29883-07-11

02 אוגוסט 2012

1 כחשבון. יחד עם זאת, לא ברור אם מדובר בחוות דעת פדגוגית, וגם לא ברור מי נתן את
2 ההערכות האמורות.

3 **עמדת עיריית אילת**

4 27. עיריית אילת עמדה ארוכות על נושא מעמדם של העותרים בישראל, כמי שהשיגו את הגבול
5 באופן בלתי חוקי ונכנסו לתחומי מדינת ישראל בתרמית ובתחבולה, הכל מתוך כוונה
6 להציגם כנעדרים זכות שבתוק לקבל חינוך שווה, במסגרות החינוך הקיימות, ככל ילד אחר
7 בישראל. לדידה ערך השוויון הינו בסיס חוקי לקיום בין אזרחי מדינת ישראל אך לא בין
8 אזרחי המדינה לבין זרים, בלתי קרואים, הנכנסים לשטחה. ועל אף שמחויבת המדינה
9 לנוהג בהגיינות כלפי אותם זרים, שהסתגנו לתחומי המדינה, לא חלה עליה כל חובה לשלבם
10 במסגרות החינוך ובוודאי לא מסגרות החינוך הרגילות הקיימות בעיר. בהתאם טענה, כי מי
11 שוהה בישראל שלא כדין לא יכול ליהנות מכל הזכויות והחובות החלות על אזרח תושב
12 המדינה. מחד, הסכימה כי יחולו עליהם העקרונות הבסיסיים הקיימים בשיטת המשפט
13 הישראלי, אשר נועדו להבטיח את כבודו של אדם באשר הוא אדם. אך, לא כך לגבי זכויות
14 חברתיות כלכליות שאינן מצויות בלב ליבו של חוק כבוד האדם וחירותו ובכלל זה הזכות
15 לחינוך ובפרט הזכות לשוויון בחינוך. (נבטיעוניה אלו בקשה להסתמך על פסק הדין בבג"צ
16 11437/05 קו לעובד נ' משרד הפנים, שם נקבע כי: "מטבע הדברים, אין סל הזכויות
17 בישראל חל על כל האדם, ושונים אזרחים מתושבים ושניהם גם יחד ממי שאינם
18 תושבים; אך בגדרים אלה, ליבת זכויות היסוד מוקנית לכל הנמצא בישראל באשר הוא
19 אדם, על כן יש לבדוק את עוצמתה של זכות האדם הנפגעת ואת עוצמת הפגיעה בה.")

20 במילים אחרות, טענה עיריית אילת, כי לעותרים אין זכות בדין לקבלת שירותי חינוך
21 ולחילופין, לתבוע שירותי חינוך ברמה מסוימת או לדרוש שילובם במערכות החינוך
22 הקיימות. לטענתה, השונות יוצרת אבחנה מותרת ואין לראותה כהפליה פסולה, בבחינת
23 דינים שונים לאנשים שונים.

24 כדבריה, לא צבע עורם של המסתננים הוא הטעם לאי שילובם בתוך מסגרות החינוך
25 הקיימות, כי אם, העובדה שהם שוהים בלתי חוקיים בשטחי מדינת ישראל, מסתננים
26 שטרם הורחקו מן המדינה, השוהים בה לפרק זמן קצר עד להרחקתם.

27 28. עוד ובנוסף עמדה עיריית אילת על הבדלי השפה, פערי ידע, פערי התרבות והמנטליות
28 המקשים, לטענתה, על שילובם במסגרות החינוך הקיימות בעיר. בהתאם, עמדה על הצורך
29 בתמיכה של כוח אדם מקצועי החסר לה, וטענה כי דווקא מסגרת החינוך הנפרדת,
30 שהוקמה עבורם בקיבוץ אילות, היא זו הנותנת את המענה הראוי לתלמידים אלו המקבלים
31 שירותי חינוך טובים וראויים, פרטניים וצמודים, התואמת את צרכיהם ויכולותיהם,

בית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים בבאר שבע

בפני כב' השופטת רחל ברקאי

עת"מ 11-07-29883

02 אוגוסט 2012

- 1 בהתחשב במאפייני הקבוצה אליה משתייכים העותרים, צרכיהם ונסיבותיהם, וכי הפרדה
2 זו יוצרת איזון ראוי ונכון בנסיבות המיוחדות של העניין.
- 3 כן ציינה עיריית אילת, כי במהלך שנת 2009 נעשה ניסיון לשלב 5 ילדי מסתננים מדרום
4 סודאן בבית ספר אווריי "מעלה שחרות" אולם, ניסיון זה לא צלח בשל קשיי שפה, הבדלי
5 תרבות, תחושת חוסר שייכות והעובדה כי בקרוב, כך סברה בשנת 2009, יחזרו לארצם.
- 6 29. העירייה חוסיפה ועמדה על מאפייני האוכלוסייה בעיר אילת, המוגדרת כאוכלוסייה במצב
7 סוציו – אקונומי נמוך יחסית, אשר הכבדה נוספת של קליטת ילדים זרים עלולה לפגוע
8 ברמת הלימודים הקיימת במסגרות החינוך בעיר. עוד עמדה על קשיים תקציביים עימם
9 התמודדה וקשייה הכלכליים לשאת על גבה את הנטל המבוקש הוא קליטת מבקשי חמקלט
10 מאפריקה.
- 11 30. העירייה עמדה גם על עובדת עצם שהייתם הזמנית של אזרחי דרום סודאן בתחומי מדינת
12 ישראל וכי לדידה העותרים עתידים לשוב למדינתם בעת הקרובה, מאחר ולאחרונה בוטלה
13 החגנה הקולקטיבית שניתנה לתושבי דרום סודאן, לאור העצמאות שקיבלה מדינתם,
- 14 31. מכל הטעמים הללו טענה, כי יש לראות בהבחנה הנעשית במסגרת החינוך שיוחדה עבורם
15 כהבחנה מותרת ולא אפליה פסולה. לציין, כי העירייה תמכה עמדתה בחוות דעת של פרופ'
16 רות גביזון הסבורת, כי לצד החובה החלה על המדינה לספק שירותי חינוך ורווחה בסיסיים
17 לכל מי שנמצא בפועל בשטחה, ללא קשר למעמדו המשפטי בה, שמורה למדינה שיקול דעת
18 רחב לקבוע את החיקף המדויק של שירותים אלה, המסגרת בה יינתנו, המורים שילמדו בה,
19 והתכנים שילמדו בה. כמו כן ציינה, כי אין לעותרים זכות כי שירותי חינוך יינתנו להם
20 במסגרת מערכת החינוך הרגילה של המדינה ובהיקף ובתכנים אותם מקבלים ילדי ישראל
21 ואין על המדינה חובה לשלבם במערכת זו.
- 22 32. בתגובה להערכות הלימוד אשר הוגשו ביחס לילדים העותרים, הוסיפה וטענה העירייה, כי
23 בפועל, כפי שעולה מחוות הדעת הפדגוגיות, רמת החישיבים הנמוכה של הילדים העותרים
24 מחזקת עמדתם לפיה, לא ניתן מטעמים פדגוגיים לשלב את ילדי העותרים במסגרות החינוך
25 בעיר. כי הפערים הקיימים בין גיל העותרים לבין רמתם הלימודית הינם פערים גדולים
26 שאינם ניתנים לגישור בכתות נורמטיביות במסגרת מערכת החינוך המקומית, וכי רק
27 מסגרת חינוכית נפרדת, המותאמת לצרכים והולמת את נסיבותיהם של ילדי העותרים,
28 תאפשר לילדים לצמצם את הפערים בינם לבין הילדים הלומדים במערכת החינוך
29 המקומית.

בית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים בבאר שבע

עת"מ 29883-07-11

בפני כב' השופטת רחל ברקאי

02 אוגוסט 2012

1 את ביקורת העותרים, אודות רמת הלימודים הנמוכה הניתנת להם במסגרת החינוך
2 הנפרדת בקיבוץ אילות, ביקשה עיריית אילת לדחות מכל וכל, כשלטענתה ההישגים
3 הנמוכים נובעים מרמתם הנמוכה של הילדים העותרים ולא מרמת שירותי החינוך הניתנת
4 להם. עוד טענה, כי אין להטיל עליה חובה לערוך אבחונים לילדים העותרים, על פי הוראות
5 חוק חינוך מיוחד התשמ"ח – 1988 (להלן: "חוק חינוך מיוחד"), כפי שטענו העותרים, שכן
6 המדובר במעמסה ארגונית פדגוגית וכלכלית שהעירייה אינה יכולה לעמוד בה, מה גם שאין
7 הצדקה להטיל עליה מעמסה שכזו לאור העובדה שמשך שהייתם של ילדים אלה בתחומי
8 מדינת ישראל הינו קצר לאור מדיניות ממשלת ישראל לפעול להחזרתם לדרום סודאן.

תגובת העותרים

9
10 33. העותרים, בתגובותיהם המשלימות, טענו, כי החינוך הנפרד אינו עומד בקנה אחד עם
11 הוראות הדין בדבר רישום ילדים לבתי ספר המחייב רשות מקומית לרשום ילד למסגרת
12 חינוכית על פי מקום מגוריו. חריגה מכך, יכולה להיעשות, על פי חוק חינוך מיוחד, אך ורק
13 לגבי מקרה ספציפי של תלמיד, ומשיקולים חינוכיים, ולא באופן קולקטיבי כפי שנעשה. עוד
14 טענו, כי כאשר מדובר בנסיבות בהן לא ניתן לשלב תלמיד למסגרת חינוך בשל יכולת
15 לימודית מוגבלת יעשה הדבר לפי הוראות חוק חינוך מיוחד באופן פרטני לכל ילד ולא על
16 דרך של התייחסות גורפת לקבוצה.

17 34. העותרים בקשו לבקר את פעילות עבודת המטה, שנעשתה בהנחיית משרד החינוך,
18 כשלטענתם, אין בחוות הדעת של מנכ"לית משרד החינוך, כל התייחסות לטענות העותרים,
19 לא לאלה שהושמעו בעל פה ולא לאלה שהועלו על הכתב. לטענתם, המדובר בחוות דעת
20 כללית וגורפת המתייחסת לכלל הילדים כ"מסתננים" מבלי לראות כל אחד מהם
21 כאינדיבידואל.

22 עוד נטען כי התחשבותה של מנכ"לית משרד החינוך, כעולה מחוות דעתה, בחודעות האיום
23 של ועד ההורים בעיר אילת להשבית את מערכת החינוך בעיר, אם ישולבו הילדים במסגרות
24 החינוך חקיימות בעיר, מהווה שיקול פסול של כניעה לכוחנות.

25 35. העותרים הציגו שני מקרים של ילדי דרום סודאן אשר הצליחו להשתלב בהצלחה במערכת
26 החינוך הישראלית, האחד בדליית אל כרמל וחשני נער אשר השתלב במסגרת החינוך
27 במדרשת שדה בוקר. שניהם זכו להערכה לימודית גבוהה מצד המורים ואף זכו להתקבל
28 חברתית במסגרות החינוך אליהן השתלבו.

29 36. בתגובה להערכות הלימוד הפרטניות לגבי כל אחד מן הילדים העותרים, שהוגשו על ידי
30 משרד החינוך, טענו העותרים כי אין המדובר בחוות דעת פדגוגיות כי אם לכל היותר
31 בהערכות לימודיות, שלא ברור מי ערך אותן, וכי לגופו של עניין משקפים אך את רמת

בית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים בבאר שבע

בפני כב' השופטת רחל ברקאי

עת"מ 11-07-29883

02 אוגוסט 2012

- 1 ההישגים שלהם בלימודים ולא את היכולת הפוטנציאלית, ואך מעידים על רמת החינוך
2 הנמוכה לה זוכים העותרים, במסגרת החינוך הנפרדת האמורה.
- 3 37. עוד טענו, כי מרבית העותרים הגיעו לארץ כילדים צעירים ולאחר שהייה של כ-4-5 שנים
4 בארץ, שולטים הם בשפה העברית ומסוגלים להשתלב במערכת החינוך בעיר. עוד ציינו את
5 עניינם של חלק מן העותרים, שהגיעו ארצה בעודם תינוקות ועל אף שהשתלבו במערכת גני
6 הילדים העירונית בעיר, נמנעה מהם הזכות להשתלב בכיתה א'. לטענת העותרים, נתון זה
7 מלמד על הפליה לשמה ולא על אבחנה מותרת. לדידם, אילו זכו הילדים העותרים לחינוך
8 במסגרות החינוך המתאימות בעיר, מרביתם כהמשך לחינוך במסגרות גני הילדים
9 העירוניים בעיר בהן היו משולבים, לא היו נוצרים פערי ידע כפי שאכן נטען כי קיימים.
- 10 בנוסף, תמכו העותרים תגובתם באבחונים פסיכולוגיים, שנעשו על ידי מומחיות
11 פסיכולוגיות חינוכיות מטעמם, לגבי ארבעה תלמידים מתוך קבוצת העותרים, אבחונים
12 המלמדים על יכולת תלמידים אלו להשתלב במסגרות החינוך הרגילות, גם אם לגבי חלקם
13 קיימים פערי שפה.
- 14 לאור זאת, תזרו וטענו כי יש לשלב העותרים וילדים כמותם במסגרות החינוך בעיר ולא
15 ליתן להם מענה נפרד כפי שנעשה כעת.
- 16 **דין**
- 17 38. בסמוך לאחר קום המדינה התוותה המדינה את חיקף חובתה לדאוג לזכותם של אזרחיה
18 לחינוך, במסגרת חוק לימוד חובה. החוק קובע הסדרי חינוך חובה לכל ילד וילדה עד הגיעם
19 לגיל 15 וקובע את אחריותה של המדינה לדאוג למתן חינוך זה. זכותם של ילדים לחינוך
20 בישראל עוגנה מאוחר יותר בשנת 2000, במסגרת חוק זכויות התלמיד – התשס"א – 2000,
21 שמטרתו לקבוע עקרונות לזכויות התלמיד ברוח כבוד האדם ועקרונות אמת האומות
22 המאוחדות בדבר זכויות הילד, מבלי שהמתוקק נוקט באבחנה בין ילד לילד, בין ילד אזרח
23 המדינה, ילד של עובד זר או ילד להורה השוהה בחיתור. (ראו בג"צ 2599/00 **יתד- עמותת**
24 **הורים לילדי תסמונת דאון נ' משרד החינוך**, פ"ד (5) 834)
- 25 39. בהקשר זה חשוב לציין, כי משרד החינוך מכיר בכך שהוראות חוק לימוד חובה, חלות על
26 כל ילד הנמצא בישראל, וזאת ללא קשר למעמד הוריו, ואינו כופר בחובתו להעמיד שירותי
27 חינוך לילדים העותרים. עמדה זו עולה בקנה אחד עם לשון החוק ותכליתו, עם הוראות חוק
28 זכויות הילד, עם פסיקת בית המשפט העליון בישראל, עם חוזרי המנכ"ל הרלבנטיים (נספח
29 13/עלתירה) ועם הוראות הדין הבינלאומי, בין השאר, סעיף 2 לאמנה בדבר זכויות הילד,
30 שמדינת ישראל הינה צד לה, המבטיחה בין השאר כי המדינות החברות יכבדו ויבטיחו את
31 הזכויות המפורטות באמנה לכל ילד הנמצא בתחום שיפוטם, ללא הפליה, ללא קשר עם גזע,

בית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים בבאר שבע

בפני כב' השופטת רחל ברקאי

עת"מ 29883-07-11

02 אוגוסט 2012

- 1 צבע, מין, שפה, דת, לאום, מקום לידה, או מעמד אחר, בין של הילד ובין של הורי הילד.
 2 ואולם, בכל הנוגע להסדרי הרישום והשיבוץ, מבקש משרד החינוך לטעון לאבחנה מותרת,
 3 ספציפית וייחודית לעיר אילת, בשונה מן המדיניות הנקטת לגבי ילדי מבקשי מקלט בכל
 4 רחבי הארץ, ולשכץ את הילדים העותרים, כמו גם ילדי מבקשי מקלט אחרים בעיר אילת,
 5 במסגרת חינוך נפרדת בשל מעמד הוריהם, מוצאם וארעיות שהייתם.
 6
- 7 40. סבורה אני כי בנסיבות העניין עמדה זו הינה בלתי סבירה עד כי מחייבת התערבות של בית
 8 המשפט, על אף הזהירות בה נקטתי בטרם החלטתי בדבר התערבותי בהחלטת הרשות,
 9 מתוך שמירה על העיקרון הבסיסי שבית המשפט אינו שם את שיקול דעתו במקום שיקול
 10 דעתה של הרשות המוסמכת. אנמק-
 11
- 12 41. במישור החוקי - ההסדרים הנוגעים לרישום ושיבוץ תלמידים לבתי ספר מעוגנים בתקנות
 13 לימוד חובה וחינוך ממלכתי (רישום), תשי"ט – 1959 (להלן: "תקנות הרישום"). מדובר
 14 בהסדר בלעדי וממצה. לפיו, כל רישום ושיבוץ הנעשים שלא לפי הוראות התקנות נעשים
 15 בהעדר סמכות, גם אם הם משקפים מדיניות, שהיא רצויה בעיני הסובייקטיביות של מאן
 16 דהוא במשרד החינוך. רישום לבתי ספר, בהתאם לתקנה 7 לתקנות הרישום, נעשה לפי
 17 חלוקה לאזורי רישום. כמתחייב מן התקנות, אזורי הרישום נקבעים לפי חלוקה גיאוגרפית
 18 בכל רשות מקומית במדינת ישראל, לרבות בעיר אילת. בהתאם להוראות תקנה 7, הסמכות
 19 לרישום ילד לבית ספר מוגבלת לרישומו בבית ספר בתחום אזור. זאת למעט מקרים
 20 מיוחדים, שאינם נוגעים לענייננו. רישום לבית ספר, שאינו בתחום אזור מגוריו של התלמיד,
 21 מהווה חריגה מסמכות הרישום והשיבוץ המוקנית בתקנות.
 22
- 23 יובהר, כי אף על פי שתקנה 7(ב)(9)(ה)-(ו) מעניקה לרשות המקומית, במסגרת שיקול הדעת
 24 המוקנה לה לשם קביעת בית הספר בו ילמד תלמיד, את האפשרות להתחשב ב"שיקולים
 25 חינוכיים" או ב"מדיניות חינוכית", המדובר בשיקולים שניתן להתחשב בהם רק במסגרת
 26 שיבוץ תלמיד פלוני ספציפי, "בבית ספר פלוני בתחום אזורי", כפי שעולה מלשון הרישא
 27 לתקנה 7(ב)(9) (הדגשה שלי ר.ב.).
 28
- 29 במילים אחרות, כאשר בתחום אותו אזור רישום קיים יותר מבית ספר אחד, רשאית רשות
 30 חינוך מקומית לקבוע, מטעמים של "שיקולים חינוכיים" או של "מדיניות חינוכית", כי
 31 תלמיד פלוני ספציפי ילמד בבית ספר ספציפי מבין בתי הספר השייכים לאזור הרישום.
 32 מן האמור עולים שני עניינים הרלבנטיים לענייננו – התקנות מאפשרות להביא שיקולים
 33 אלה בחשבון רק בשיבוץ תלמיד ספציפי, להבדיל מקבוצת תלמידים בעלי מאפיין מסוים;

בית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים בבאר שבע

כפני כב' השופטת רחל ברקאי

עת"מ 11-07-29883

02 אוגוסט 2012

- 1 והם מאפשרים להביא שיקולים אלה בחשבון רק לעניין בחירה בין בתי ספר שונים
2 השייכים לאזור הרישום.
3
- 4 42. לצד כל זאת, אין חולק כי קיימות מסגרות חינוכיות נפרדות במערכת החינוך הבאות לתת
5 מענה ייחודי לאוכלוסיות שונות במדינה כגון: חינוך נוצרי, חינוך מוסלמי, דרוזי וכיובי תתי
6 זרמים דתיים נוספים. יחד עם זאת, אין להתעלם מן העובדה כי מסגרות אלה אינן נכפות
7 על הציבור וכי פנייתו של תלמיד למסגרת החינוכית הנפרדת נעשית מתוך בחירה ובכל עת
8 רשאי הוא להשתלב במסגרת החינוכית הרגילה במקום מגוריו.
9
- 10 ואולם, בנסיבות דן, מבקשים המשיבים שלא ליישם את הוראות התקנות כי אם לקבוע
11 נוהל מיוחד של חינוך נפרד, לאותם ילדים חסרי מעמד במסגרת חינוכית נפרדת, שכלל אינה
12 "בית ספר", כמשמעו של מונח זה בחוק, ואינה משויכת לאזור רישום כלשהו, תוך חסימת
13 דרכו של תלמיד השוהה בארץ כמבקש מקלט, להשתלב במסגרת החינוך הרגילה.
14 עוד להדגיש, כי אין המדובר במדיניות ארצית עליה מבקש משרד החינוך להגן, כי אם
15 במדיניות מקומית של העיר אילת, אותה מצדיק משרד החינוך.
16
- 17 43. חזרתי והפכתי בעמדת המשיבים ולא מצאתי כל התייחסות להיבט המשפטי אשר יכול
18 לבסס אפשרות של הסדרי חינוך נפרדים, כפי שמבקשים הם לעשות, באופן החוסס דרכו של
19 תלמיד מלהשתלב במסגרת החינוך על הסף.
- 20 הדין המצוי, כפי שגם מיושם בפועל בכל רחבי הארץ, גם לגבי ילדי מבקשי מקלט, קובע כי
21 רישום לבית הספר ייעשה לפי אזורי רישום גיאוגרפיים. הדרך היחידה שמתווה הדין
22 לרישום ילד למסגרת חינוכית שאינה באזור מגוריו הינה על בסיס היכולת הלימודית של
23 הילד. דהינו, בחינה אינדיבידואלית של יכולותיו של הילד, לפי הפרוצדורה הקבועה בחוק.
24 לפיכך, לא ניתן לקבל החלטה גורפת כלפי קבוצת ילדים בעלי מאפיינים קבוצתיים
25 מסוימים, מבלי לבחון פרטנית יכולתו של כל ילד והרי כל ילד הוא עולם ומלואו.
- 26 כל עוד החקיקה מתווה מסלולים ברורים וחד משמעיים לשיבוץ ילדים בבתי ספר, משרד
27 החינוך אינו יכול לקבוע מדיניות של סגרגציה בחינוך, הנוגדת את הוראות החוק. סגרגציה
28 יכולה להיות על בסיס רצוני של הפרט המוציא עצמו מן הכלל אך לא של הכלל המוציא
29 מתוכו את הפרט או, קבוצת פרטים בעלי מכנה משותף, אלא על בסיס הוראות החוק.
- 30 חדברים מקבלים משנה תוקף, בענייננו זה, כאשר נמצא שעובר להגשת העתירה שובצו
31 הילדים במסגרת חינוך שאינה מפוקחת על ידי משרד החינוך ואינה עונה כלל על הגדרה של
32 "בית ספר" וכי רק בעקבות הגשת העתירה הצהיר משרד החינוך כי יקח "חיסות" על

בית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים בבאר שבע

עת"מ 11-07-29883

כפני כב' השופטת רחל ברקאי

02 אוגוסט 2012

- 1 המקום. אולם, גם בכך אין די, מאחר והילדים מתגוררים בעיר אילת ומוסעים לקיבוץ
 2 אילות, שאין חולק כי אינו מהווה איזור מגוריהם. גם בעובדה שעיריית אילת הצהירה כי
 3 בשנת הלימודים הקרובה ימצא מקום חלופי בתחומי העיר אילת, אין די. עדיין תהיה זו
 4 מסגרת נפרדת הנכפת על העותרים ואי חוקיותה תעמוד בעינה.
- 5 44. משרד החינוך ביקש להצדיק את מדיניות ההפרדה בעיר אילת מטעמים פדגוגיים ושהייתם
 6 הארעיות של הילדים בארץ, והכל ביחס לייחודיות אותה ביקש ליחס לעיר אילת, בשונה
 7 מכלל הערים והישובים בארץ.
- 8 סבורה אני כי אם מבקש משרד החינוך לראות במדיניות של חינוך נפרד לילדי העותרים,
 9 כחלק מן המאבק הכללי של המדינה בתופעת ההסתננות האמורה ורצונה של המדינה
 10 לשמור על אופי המדינה, בחתחשב בזמניות שהייתם של מבקשי המקלט בישראל, מן הראוי
 11 היה שתינקט מדיניות אחידה בכל הארץ, אף על דרך תיקוני חקיקה, ואין כל הצדקה
 12 לקיומה של מדיניות פרטנית לגבי העיר אילת, בשונה מן המדיניות ברחבי הארץ ובניגוד
 13 לדין.
- 14 45. ככל שטיעונם של המשיבים, בדבר מערכת חינוך נפרדת לילדי מבקשי המקלט, מבוסס על
 15 נושא משך שהייה ארעי של העותרים בארץ, הרי שנמצא כי מרבית העותרים שוהים
 16 בתחומי מדינת ישראל מאז שנת 2007, חלקם אף קודם לכן ואין לדעת עוד כמה זמן ישוהו,
 17 לאור בקשות המקלט האישיות שהגישו הוריהם. אין להתעלם מן העובדה כי חלק מהילדים
 18 הגיעו ארצה תינוקות, שולבו במערכות גני הילדים בעיר אולם, לכתה א' נחסמה דרכם, ללא
 19 כל הסבר מניח את הדעת מטעם עיריית אילת, פרט לעצם מעמדם ומוצאם.
- 20 כיום, לאחר 5 שנות שהייה בארץ, אין לטעון כי משך שהייתם אינו מצדיק השתלבותם
 21 במערכות החינוך הרגילות. טיעון זה של ארעיות שהייה אינו יכול עוד לעמוד. ככל שתידרש
 22 הרחקתם מן הארץ, בהמשך הזמן, יורחקו הילדים ממסגרות החינוך הקיימות, ועד אז
 23 יקבלו שירותי חינוך מתאימים, במסגרות החינוך הרגילות.
- 24 46. דברים אלו יפים גם בהתייחס לנימוקים הפדגוגיים שהעלו המשיבים. כאמור, נייר העמדה,
 25 שהגיש משרד החינוך בתגובתו המשלימה לעתירה, מבוסס ברובו על יכולותיהם הלימודיות
 26 של העותרים ושל ילדים אחרים חסרי מעמד בישראל. תגובת משרד החינוך מתארת את
 27 הילדים העותרים בהכללות גורפות, כילדים בעלי מאפיינים אחידים, שאין ביניהם כל שוני.
 28 כולם חסרי יכולת לימודית, לכולם צרכים מיוחדים, שאינם יכולים לזכות לטיפול במסגרת
 29 חינוכית רגילה, כולם אלימים, כולם חסרי יכולת השתלבות.
- 30 התייחסות כוללת, שכזו אינה יכולה לבוא בחשבון אלא אם כן קיים בסיס משפטי עובדתי
 31 לכך, והרי החקיקה בישראל מורה אותנו כי הערכת יכולת של תלמיד תעשה תמיד על בסיס

בית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים בבאר שבע

עת"מ 29883-07-11

בפני כב' השופטת רחל ברקאי

02 אוגוסט 2012

- 1 אינדיבידואלי והיכולת לשבץ תלמיד שלא על פי תקנות הרישום תעשה על פי המסלול
2 שמתווה חוק חינוך מיוחד, המורה על בחינה אינדיבידואלית של יכולותיו של כל תלמיד.
3 אם סבורים המשיבים כי הילדים נעדרים כישורים פדגוגיים להשתלב במסגרות חינוך
4 הרגילות הקיימות, חייבים הילדים להבחן, על ידי וועדת השמת, על בסיס אינדיבידואלי, על
5 מנת שזו תקבע אם קיימים צרכים מיוחדים לכל ילד וילד ומהי המסגרת החינוכית אשר
6 תתאים לו.
7
- 8 47. אם קיימים הבדלי תרבות, פערי שפה, שהינם מאפיינים קבוצתיים, נכון למועד הגעתם
9 ארצה, ואין מחלוקת כי אלו קיימים, אין המדובר בקשיים שמערכת החינוך אינה יכולה
10 להתמודד עימם. מדינת ישראל, כמדינה קולטת עליה, צברה ניסיון רב לאורך שנות קיומה
11 בקליטת עליה מתרבויות שונות, שפות שונות. גם אם מדובר בתרבות אפריקאית, שניתן
12 ליחס לה הבדלי תרבות גדולים יותר, ביחס לתרבות המערבית, אליה אנו משייכים עצמנו,
13 למשרד החינוך ניסיון רב בהתמודדות בנושא, ניסיון אותו רכש עם קליטת יהדות אתיופיה
14 בשנות ת-80, ולאחר מכן באופן מסיבי יותר בשנות ה-90. קליטת יהדות זו אופיינה בקשיים
15 דומים. גם אז התמודד משרד החינוך והרשויות המקומיות עם ילדים שנקלטו במסגרות
16 החינוך ללא שפה ועם פערי תרבות גדולים, שהיה צריך לגשר עליהם, ובסופו של יום, עם כל
17 הקושי, יכל להם.
18
- 19 גם אם יטען, כי היתה הצדקה "כלכלית" להשקעת משאבים בקליטת יהדות אתיופיה,
20 בחיזותם אזרחי מדינת ישראל, וכי אין הצדקה שכזו ביחס למבקשי מקלט, יאמר כי יתכן
21 וקיימת הצדקה לטיעון שכזה ביחס לשוהים בלתי חוקיים או הוריהם של ילדי מבקשי
22 מקלט, אך לא כאשר מדובר במתן שירותי חינוך להם זכאים ילדים. מעבר לאמור,
23 כשמדובר במספר יחסית קטן של ילדים, כבמקרה דנן, אין תקומה לטיעון זה, מה גם
24 שהבחנה שכזו עומדת בניגוד להוראת הדיון, כפי שעמדתי על כך לעיל.
25
- 26 48. המדינה טענה כי השיקול המרכזי שעומד לנגד עיניה, הוא טובת התלמידים הזרים ושאיהפ
27 לתת להם מענה הולם ואפקטיבי יותר, הן על מנת שירגישו בטוחים יותר בסביבה מוכרת
28 והן על מנת שיקל על הרשויות ליתן להם המענה הנדרש ביתר אפקטיביות, באמצעות ריכוז
29 המשאבים למסגרת אחת, שבה יוכלו משרד החינוך, נציגי הרשות המקומית, קב"סים,
30 פסיכולוגיים ועובדים סוציאליים לספק שירותים לאותה אוכלוסיית תלמידים ביעילות רבה
31 יותר.
32
- 33 מדיניות זו יכול והיתה רלבנטית ומובנת בסמוך לאחר כניסתם של הילדים לתחומי מדינת
34 ישראל, בין אם משיקולים של מתן תמיכה פדגוגית אינטנסיבית וממוקדת, כפי שניתן

בית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים בבאר שבע

בפני כב' השופטת רחל ברקאי

עת"מ 29883-07-11

02 אוגוסט 2012

1 לקבוצות עולים חדשים, במסגרות "אולפן" - המעניקות לילדים כישורי חיים, תרבות ושפה
2 באופן אינטנסיבי, כדי להכשיר קליטתם בארץ בכלל ובמסגרות החינוך בפרט, ובין אם
3 משיקולים של צפי ארעיות שהייתם של הילדים בארץ. כיום, בחלוף למעלה מ- 5 שנים מאז
4 הגעת העותרים ארצה, טיעון זה איבד מהרלבנטיות שלו. ילדים, בשונה ממבוגרים, נוטים
5 להסתגל ולהשתלב ביתר קלות בסביבה חדשה ובחלוף 5 שנים יש לומר כי "התאקלמו"
6 בארץ ואין עוד מקום לתפרידם. יתר על כן, לאחר שהייה של 5 שנים בארץ טיעון הארעיות
7 מאבד ממשמעותו.

8 עדות לכך נמצא במקרים עליהם הצביע ב"כ העותרים, סיפורי הצלחה מרגשים של שני
9 תלמידים, מבקשי מקלט, בקליטתם במסגרות החינוך הרגילות, סיפורים המעידים כאלף
10 מונים כי כל ילד זכאי להזדמנות שווה לחינוך ומבחן ההתאמה והיכולת של כל תלמיד
11 חייבת להיבחן אישית ולא קבוצתית.

12

13 סוגיה דומה דומה עלתה לדיון בפרשת טבקה (בג"צ 7426/08 טבקה נ/ שרת החינוך, ניתן
14 ביום 31.8.10), בניסיון לטעון כנגד שילובם של ילדים יוצאי אתיופיה, שנתפסו על ידי בתי
15 הספר בפתח תקווה כ"בלתי רצויים" מטעמים של פערי תרבות, קושי בהשתלבות חברתית,
16 ספק יהדותם והעדר מימון לעלויות המתוספות בקליטת ילדים אלה.
17 על אף הפערים חלימודיים המשמעותיים שהיו קיימים ראה בכך בית המשפט משום הפליה
18 ועל בסיס חוות דעת בס אשר קבעה כי המסלול המיטבי לקליטתם הראויה היא על דרך
19 שילובם עם ילדים ישראלים, תוך מתן תגבור במקצועות הנדרשים, הורה על שילובם
20 במסגרות החינוך בעיר.

21

22 49. במילים אחרות, יצירת סביבה נפרדת, סטרילית לאוכלוסיה רגישה או חלשה הינה
23 אפקטיבית לזמן קצר כדי להשיג מטרה מסוימת, חיזוקה והתאמתה של הקבוצה לאורחות
24 החיים במדינה. אך, אינה ראויה לאורך זמן ובוודאי לא בנסיבות דנן, בחלוף שנים כה רבות
25 מאז נכנסו העותרים לתחומי מדינת ישראל. עמדה זו הנשמעת כיום, לאחר 5 שנים
26 שהילדים שוהים בארץ, הינה בלתי סבירה ובלתי מתקבלת על הדעת. מתן לגיטימציה
27 להסדר של הפרדה בחינוך, על יסוד מדינת המוצא של הילדים ומעמדם המשפטי, הינה
28 חסרת תקדים בעולם המערבי ולא ניתן ליתן לה יד. הילדים לא תטאו במאוס בהגעתם
29 ארצה. ההחלטה לבוא לישראל ולהישאר בה הינה החלטה של הוריהם ולא שלהם ועל כן,
30 אך מוטב כי משרד החינוך ינהג בהם בהתאם לאחריות המוטלת עליו מכוח חוק ומכוח
31 אחריותה של מדינת ישראל, בחיותה צד לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות הילד.
32

בית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים בבאר שבע

בפני כב' השופטת רחל ברקאי

עת"מ 29883-07-11

02 אוגוסט 2012

50. נסיבות דומות הגיעו לפתחו של בית המשפט הפדראלי העליון של ארה"ב בפרשה שנדונה
 בעניין PLYLER V. DOE, 457 US, 202, (1982): מקרה שעסק בחוק של מדינת
 טקסס שהסמיד מערכת החינוך לקבוע כי ילדים שנכנסו שלא כדין לארצה"ב לא יוכלו
 להירשם לבתי הספר הציבוריים בטקסס. טקסס הינה מדינה בדרום ארה"ב לה גבול עם
 מדינת מקסיקו, המתמודדת עם הגירה בלתי חוקית ממקסיקו לתחומה. מרבית הטענות של
 מדינת טקסס מזכירות את טענות המדינה בעתירה דנן, בין השאר הנטל הכלכלי הכבד
 שהדבר מטיל על המדינה, הצרכים המיוחדים להם נזקקים הילדים וכדו'.
 בית המשפט העליון דחה את עמדת מדינת טקסס, אשר טענה כי עקרון השוויון אינו חל על
 שוהים בלתי חוקיים, וקבע כי עקרון השוויון חל על כל אדם, לרבות שוהים שלא כדין. עוד
 הוסיף כי גם אם יתכנו מצבים בהם ימנעו הטבות ממבוגרים, השוהים שלא כדין, אין כך
 כאשר מדובר בילדים.
 בית המשפט דחה את טענת מדינת טקסס כי אין חובה לאפשר לילדים ללמוד במערכת
 החינוך הממשלתית רק משום קיומה של מדיניות פדראלית לגרשם. בית המשפט גם דחה
 את הטענה כי צרכים מיוחדים של ילדי המהגרים מצדיק הבחנה בחינוך וקבע כי זכאים הם
 לחינוך שווה לזה שמקבלים ילדי אזרחי ארה"ב.
51. מעבר לטיעונים הכלליים בדבר הצדקת קיומה של מדיניות התומכת בהפרדה בחינוך לילדי
 מבקשי מקלט, טענו המשיבים כי קיימת הצדקה ספציפית לקיומה של הפרדה שכזו בעיר
 אילת.
52. המשיבים טענו כי קיימת הצדקה להבחנה הנעשית בעיר אילת מאחר והעיר נחשפת
 לריכוזים גדולים של מבקשי מקלט ואין ביכולתה לתת את המענה המבוקש של שילובם של
 ילדי מבקשי המקלט במוסדות החינוך בעיר, לא בתחום החינוך ולא בתחום הרווחה, בשל
 מחסור בכוח אדם ומשאבים רבים להם היא נדרשת, שאינם ברשותה ואין ידה משגת
 אותם.
- אכן, בעיר אילת קיים מספר גדול, באופן יחסי, של מסתננים ומבקשי מקלט מאפריקה
 החוצים את הגבול, דרך גבול מצרים ובשנים האחרונות גדל מספרם של מבקשי המקלט
 החוצים את הגבול, מרביתם מאריתריאה ומדרום סודאן, כשהערכה הינה כי מאות רבות
 של מסתננים חוצים את הגבול מידי חודש. מציאות זו הינה חסרת תקדים בנוף הישראלי,
 אך מתקיימת ומתגברת לאורך 5 השנים האחרונות. אלא, שכאשר מדברים על מספר ילדי
 מבקשי מקלט, המתגוררים באילת, המדובר על 55 ילדים בלבד, אשר היו משולבים
 במסגרת "נוף אילת" ולא על "מספרים גדולים" כפי שטענו המשיבים, וכיום, יש להניח,
 שמספרם אף פחת לאור העזיבה מרצון שממשיכה להתבצע גם בימים אלה.

בית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים בבאר שבע

בפני כב' השופטת רחל ברקאי

עת"מ 29883-07-11

02 אוגוסט 2012

- 1 כמו כן, בעיר אילת פועלים 11 בתי ספר שונים, היכולים לקלוט את הילדים. כך שמדברים
2 אנו לכל היותר על 5 ילדים אשר ישתלבו בכל בית ספר, מתוך בתי הספר המפוזרים בעיר, על
3 פני שכבות הגיל השונות. מספר אשר יפחת, לאור גל העזיבה.
- 4 נתונים אלה מעידים באופן מובהק כי לא ניתן ליחס לעיר אילת קשיים ייחודיים, ויוצאי
5 דופן המצדיקים מדיניות שונה מזו המתקיימת בערים אחרות, ברחבי הארץ. מתשובת
6 משרד החינוך אף למדנו כי בעיר ערד משולבים 120 ילדים מבקשי מקלט במסגרות החינוך
7 בעיר, פי שניים וחצי ממספר הילדים בעיר אילת, ועל אף הקשיים לא מתבצעת כל הפרדה.
8 בעיר תל אביב מדובר על מספרים גדולים עוד יותר, אך הילדים – מבקשי מקלט- משולבים
9 במערכת החינוך הרגילה בעיר ולא מתקיימת מערכת חינוך נפרדת לילדים אלו.
- 10 גם טיעוניה של עיריית אילת בדבר העדר תקציבים בחינוך ורווחה אינם מן העניין והרי
11 כשמדובר במספר מצומצם של ילדים, כבמקרה דנן, אין כל שוני תקציבי בין אם הילדים
12 מפוזרים בבתי הספר ברחבי העיר או מרוכזים במקום אחד.
- 13 גם אם אכן, קיים בעיר אילת ריכוז גדול של מבקשי מקלט, ביחס לשאר ערים אחרות
14 בארץ, אזי, הוכח עובדתית, על פי נתוני משרד החינוך עצמו, שמספר ילדי מבקשי המקלט
15 בעיר אילת אינו גדול או חריג וכי אין המדובר על "הרס מערכת החינוך באילת", כפי שטענו
16 עיריית אילת ומשרד החינוך.
- 17 למותר לציין, כי העתירה הוגשה בשם 12 ילדים בלבד מתוך קבוצת הילדים ואין לדעת שמא
18 יתר הילדים מרוצים מקיומה של מסגרת החינוך הנפרדת. אך זו חייבת להיות על דרך של
19 בחירה ולא על דרך של כפייה.
- 20 למדיניות ספציפית זו, המתקיימת בעיר אילת, בשונה מן המדיניות הארצית הנוהגת ברחבי
21 הארץ, לא מצאתי כל הסבר או מענה מניח את הדעת. הפחד מן הזר הינו פחד מוכר ולכן
22 ניתן להבינו אך לא לקבלו. חששם של הורי הילדים בעיר אילת, החוששים משילובם של
23 ילדי מבקשי המקלט במסגרות החינוך הרגילות בעיר, הינו חשש בלתי מבוסס ואינו יכול
24 להוות שיקול מרתיע מפני שילובם של הילדים במסגרות החינוך בעיר. העובדה שמשרד
25 החינוך, במסגרת דו"ח הוועדה, בחר להתייחס לעמדת ארגון ועד ההורים בעיר אילת
26 במסגרת שיקוליו, מעלה את החשש כי חשף עצמו לפופוליזם ולא הפעיל שיקול דעת נקי
27 ממשוא פנים.
- 28 משרד החינוך בכל רחבי הארץ נקט בעמדה לפיה, שולבו ילדי מבקשי המקלט במסגרות
29 החינוך הרגילות לא הנית הסברים סבירים להבחנה המבוקשת ביחס לילדי מבקשי המקלט
30 בעיר אילת. הנימוקים הפדגוגיים ודבר ארעיותם של הילדים אינם מאפיינים דווקא את
31 העיר אילת. גם לא אינטרס מיגור תופעת ההגירה. להיפך, נמצא כי בעיר אילת מספר ילדי

בית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים בבאר שבע

בפני כב' השופטת רחל ברקאי

עת"מ 29883-07-11

02 אוגוסט 2012

- 1 מבקשי המקלט הינו נמוך, אף ביחס לעיר ערד, והקשיים הכלכליים להם טענה עיריית אילת,
2 אינם שונים מערים אחרות, בפרט לנוכח מספרם הנמוך של הילדים.
- 3 לא יחא בהתערותם של 50 ילדים בבתי הספר בעיר כדי למוטט את מסגרות החינוך
4 הפועלות בעיר או לשנות את המרקם הדמוגרפי בעיר, כפי שטענה עיריית אילת. מצאתי קושי
5 להבין מה לעניין שמירת המרקם הדמוגרפי בעיר לעניין קליטתם של הילדים במסגרות
6 החינוך בעיר והרי לא עניין קליטתם של ילדי מבקשי המקלט במסגרות החינוך הרגילות
7 הוא זה אשר יביא לשינוי המרקם הדמוגרפי בעיר. שינוי דמוגרפי זה, אם יקרה, נובע מעצם
8 נוכחותם של מבקשי מקלט בעיר ולא מעניין שילובם של הילדים במסגרות החינוך.
- 9 53. בטרם סיום, אתייחס בקצרה להערכות שהגיש בפני משרד החינוך ביחס לעותרים. הדבר
10 נעשה לבקשתי על מנת שתונח בפני תמונת מצב לגבי כל אחד מן הילדים העותרים. המדובר
11 בהערכות לימודיות של הילדים ולא הערכות פדגוגיות כפי שדורש החוק כדי לבחון יכולת
12 לימוד של תלמיד על פי חוק. לא ברור מי כתב את ההערכות וכחעדר הערכה פדגוגית
13 הבודקת את פוטנציאל היכולת ולא את התוצאה התקשית למצוא בכך חיוק לעמדת
14 המשיבים. להיפך, דווקא מתגובתם המשלימה של העותרים, אליה צורפו חוות דעת
15 פדגוגיות לגבי חלק מן העותרים, מתקבל רושם כי יש להם, לפחות לחלקם, היכולת
16 והפוטנציאל להשתלב במסגרות החינוך הרגילות. אין בדעתי לקבוע מסמרות בעניין זה
17 כאשר ברור שמלאכה זו עומדת לפתחו של משרד החינוך אשר נדרש לפתוח שעריו בפני
18 העותרים ואחרים כמותם המבקשים להשתלב במסגרות החינוך הרגילות, כפי שנעשה
19 במקומות אחרים ברחבי הארץ. כאשר שאלת הצורך לשלב ילד זה או אחר במסגרת חינוך
20 מיוחדת תבחן באופן פרטני, במישור הפדגוגי מקצועי.
- 21 54. סיכמו של דבר סבורה אני, כי החבחנה אותה מבקשים המשיבים לעשות כלפי העותרים,
22 השוהים בעיר אילת, בשונה מילדי מבקשי מקלט בערים אחרות ברחבי הארץ, אינה בבחינת
23 הבחנה מותרת כי אם הפליה אסורה, בפרט כאשר עסקינן בזכויות ילדים. והרי, וכפי
24 שציינתי לעיל, אין חולק כי האמנה בדבר זכויות הילד חלה על ילדים השוהים בתחום
25 המדינה, בהיות מדינת ישראל צד לאמנה, והיא קובעת מפורשות (סעיף 2א) לאמנה כי
26 מדינה שהינה צד לאמנה חייבת להבטיח את זכויות הילד הנמצא בתחום שיפוט ללא
27 הפליה מכל סוג שהוא: גזע, צבע, מין... לידה או מעמד.
- 28 מחובתנו לזכור ולא לשכוח את דבר היותנו פליטים בגולה בעבר חלא רחוק, את עובדת
29 היות מדינת ישראל בין המדינות הראשונות שחתמה על "אמנת הפליטים", כמי שתקומתה
30 מחיי פליטות ושואה.

בית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים בבאר שבע

ע"מ 29883-07-11

בפני כב' השופטת רחל ברקאי

02 אוגוסט 2012

- 1 55. בהינתן כל האמור לעיל, מצאתי לנכון לקבל את העתירה במובן זה שסירובם של המשיבים
 2 לאפשר לעותרים להשתלב במסגרות החינוך הרגילות בעיר, הינה בלתי סבירה ובלתי
 3 מידתית.
- 4 מדיניות המשיבים על קיומה של מסגרת חינוך נפרדת לילדי מבקשי מקלט בעיר אילת, הינה
 5 בלתי חוקית ובלתי סבירה, אלא אם הדבר נעשה בהסכמתם ומרצונם החופשי, תוך מתן
 6 אפשרות לכל ילד להשתלב במסגרת החינוך הרגילה בעיר אילת, באם מבקש זאת.
- 7 אשר לעותרים, על המשיבים לקבל בקשתם להשתלב במסגרות החינוך בעיר כבר עתה
 8 לקראת תחילת שנת הלימודים הקרובה.
- 9 המשיבים ישאו בהוצאות העותרים בסך של 30,000 ₪.
- 10
- 11
- 12 ניתן היום, י"ד אב תשע"ב, 02 אוגוסט 2012, בהעדר הצדדים.
- 13

רחל ברקאי, שופטת

- 14
 15
 16
 17
 18
 19